

Výběr z nově vydaných titulů vztahujících se k islámu¹

Tomáš Janků, UP FF, Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
e-mail: janku85@gmail.com

Mujanovič, M. (2018). *Muslimové, a ne mohamedáni! Ke kořenům bosňáckého národního hnutí v letech 1878–1918*. Praha: Filozofická fakulta UK

ISBN: 9788073087661

Kniha se zabývá proměnami muslimské pospolitosti (dnešních Bosňáků) v Bosně a Hercegovině za rakousko-uherské okupace mezi lety 1878 a 1918. V kontextu utváření moderních středoevropských a balkánských národů je blíže rozebrán politický, společenský a demografický vývoj komunity, včetně rozvoje spolkového života a náboženských, kulturních a vzdělávacích institucí. Retrospektivním pohledem stojí habsburská správa nejsevernější osmanské provincie na začátku dlouhého, ve své podstatě nejistého a nejednoznačného, ale nakonec přece jen úspěšného procesu národního sebeuvědomování slovanské muslimské komunity v Bosně a Hercegovině a takzvaném Sandžaku. Výklad je rozdělen do více analytických částí, které v hrubých rysech kopírují ustálený model studia národních hnutí v Evropě. Za stmelující teoretické východisko je bráno modernistické paradigma, které národní ideu spojuje se změnou společenských, hospodářských a politických okolností, nástupem modernity, opírající se o koncept jak konstruktivistický, tak instrumentalistický.

Rosůlek, P. (2018). *Sondy do studia (o) islámu v období „migrační krize“*. Praha: Dokořán.

ISBN: 9788073638726

I když se „migrační krize“ České republiky obloukem vyhnula, vedla zásadním způsobem ke kontaminaci veřejného diskurzu islamofobií, přestože je česká islámská komunita dobře integrovaná. Tato komunita však není zcela asimilovaná, protože si zachovává jisté prvky autochtonní populace, a to může být zdrojem napětí pro postoj většinové české populace. Multidisciplinární odborná monografie přináší několik sond do témat přímo spjatých či úzce souvisejících s islámem a muslimy v České republice. Výstupy jsou zčásti anebo do značné míry založeny na rozhovorech s místními obyvateli, ale také s českými muslimy, kteří zde žijí krátce, dlouhodobě, anebo se zde již narodili.

Hillenbrandová, C. (2017). *Islám. Historie, současnost a perspektivy*. Praha: Paseka.

ISBN: 9788074326851

Kniha renomované historičky Carole Hillenbrandové usiluje přispět k pochopení složité reality islámského světa a představit především jeho různorodost a pestrost. Čtivý a přehledný výklad, bohatě obrazově vybavený a určený všem zájemcům o danou problematiku, se věnuje vzniku islámu, jeho historii i současnosti,

¹ Texty anotací jsou převzaty od nakladatelů. Redakčně upraveno.

všem náboženským stanoviskům, moderním liberálnějším proudům, teologii, filosofii, aktuálně často diskutovaným tématům, jako jsou džihád či terorismus, ale i každodennosti, politice či postavení žen v islámském světě. Autorka erudovaně, objektivně a poctivě představuje různé stránky muslimské praxe i nespočet muslimských názorů, aniž by některým dávala přednost, a vedle historického pohledu nabízí i bilanci současného stavu a naznačuje budoucí perspektivy.

Gombárová, J. (2017). *Islámská kultura a její reflexe v Českých zemích.*

Praha: Karolinum.

ISBN: 9788024633381

Monografie pojednává o islámské kultuře v rámci euro-středomořského multikulturního dialogu s přihlédnutím k situaci v České republice. Po metodologickém a teoretickém rozboru koncepcí „konce dějin“ Francise Fukuyamy a „střetu civilizací“ Samuela Huntingtona se autorka věnuje například změně v přístupu Evropy k islámskému světu po skončení „tureckého nebezpečí“, muslimské komunitě v Evropě a také Barcelonskému procesu, jenž vyústil ve vznik Unie pro Středomoří v roce 2010. Analýza arabské a muslimské komunity v Čechách probíhá na základě osobních interview s jejími členy, pozornost je věnována rovněž historii Společnosti česko-arabské a vzniku a činnosti Česko-arabské obchodní komory. Vzhledem k aktuálnosti problematiky islámu v Evropě je monografie určena nejen odborné, ale i širší veřejnosti.

Bureš, J., Čejka, M., & Daniel, J. (2017). *Muslimské bratrstvo v současnosti.* Praha: Academia.

ISBN: 9788020026705

Autoři se zaměřují na panarabské hnutí Muslimské bratrstvo a s ním spřízněné politické strany a hnutí. Kromě okolností vzniku a historie jeho regionálních odnoží se podrobněji zaměřili na současnost a vyhodnotili dopady vojenského převratu, během něhož byl svržen egyptský prezident Mursí. Zásadní pozornost věnují těm zemím, kde se Muslimským bratrům či jejich sympatizantům podařilo vytvořit politickou stranu nebo hnutí, které se stalo významným segmentem dané národní politické scény (parlamentní, vládní stranou či hlavní opoziční silou). Byl zkoumán také jejich reformní potenciál. Hnutí a strany byly posuzovány podle jejich postojů k následným otázkám: sekularizace, role islámu a islámského práva ve společnosti, názory na politický pluralismus a parlamentní demokracii, postoj k jinověrcům nebo etnickým menšinám, k nevládním organizacím a občanské společnosti, k terorismu a násilí, preferovaný charakter státoprávního uspořádání a ekonomického modelu, zahraničněpolitická orientace, chápání lidských práv a základních demokratických svobod, řešení sociálních problémů. Autoři vycházeli z klíčových programových dokumentů jednotlivých stran a hnutí. Zaměřili se na Egypt (Muslimské bratrstvo – Strana svobody a spravedlnosti), Sýrii (Muslimské bratrstvo), Súdán (Národní islámská fronta), Tunisko (an-Nahda), Maroko (Strana spravedlnosti a rozvoje), Palestinská autonomní území (Hamás), Jordánsko (Islámská akční fronta) a Jemen (Isláh). Studie byla zasazena do celkového regionálního i mezinárodněpolitického a bezpečnostního kontextu.

Mendel, M. (2016). *Muslimové a jejich svět: O víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů Islámu*. Praha: Dingir. ISBN: 9788086779423

Kniha se snaží zprostředkovat české veřejnosti pohled na islám, který není zatížen nánošem smyšlenek, polopравd a demagogických klišé, jimiž je dnes česká veřejnost zahlcována z některých sdělovacích prostředků, aktivit občanských iniciativ i z postojů a prohlášení mnoha politiků. Autor se dlouhodobě zabývá moderními a soudobými dějinami Blízkého východu a islámského světa se zvláštním zřetelem k politickým a kulturním dějinám islámského náboženství.

Beránek, O. & Ostránský, B. (2016). *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*. Praha: Academia. ISBN: 9788020026545

Islámský stát (IS) s nečekanou rychlostí a brutalitou vtrhnul v roce 2014 skrze zpravodajství do našeho povědomí a od té doby nepřestává vyvolávat mnoho emocí i otázek. Jak chce, abychom jej viděli – a jaký doopravdy je? Jde o do krajnosti dotaženou radikalizaci islamismu či spíše brutální podobu islamizace extremismu? A z jaké perspektivy se nejlépe dobereme odpovědi? V kontextu IS západní média často zmiňují slovní spojení „kultura smrti“. Smrt, záhrobí a očekávaný konec světa hrají zásadní roli v rétorice IS, stejně jako v propagandě, kterou tak účinně ohromují Západ. Bez smrti a záhrobí, a to v mnoha jejich aspektech a rovinách vnímání, je zkrátka přemítání o IS předem odsouzeno k neúplnosti. Smrt „obětujícího se mučedníka“ IS na bojovém poli jako nepřekonatelná bojová taktika; smrt jako vysvobození pro Onen svět plný rajsých příslibů v barvitě a dramatické propagandě IS; nekompromisní hroboborectví jako radikální přístup k posledním věcem člověka; tedy smrt oslavovaná, zasazovaná do univerzálního kontextu apokalyptického boje sil Dobra a Zla, teologicky rozebírána v souvislostech mučednictví či umně propagandisticky ošetřená v mediálních vzkazech IS směrem na Západ. To vše, a mnohem více, rozebírá monografie editorů Ondřeje Beránka a Bronislava Ostránského, vědeckých pracovníků Orientálního ústavu AV ČR.

Gebelt, J. (2016). *Ve stínu islámu: Menšinová náboženství na Blízkém východě*. Praha: Vyšehrad. ISBN: 9788074296925

Oblast Blízkého východu, odedávna žhavá půda, stojí dnes v popředí pozornosti ještě více než jindy. Pod vlivem aktuálních bouřlivých událostí probleskují v tisku zprávy o náboženských uskupeních dlouhou dobu koexistujících ve větším či menším souladu s majoritním islámem. Životní praxe i věroučné zásady těchto obcí jsou neodborníkům povětšinou jen velmi málo známy, stejně jako forma soužití s jejich okolím. Přitom jejich poznání a zachycení jejich historického vývoje a osudů zprostředkovávají závažný vhled do myšlenkového i politického vývoje celé oblasti. Přední domácí odborníci na jednotlivá blízkovýchodní náboženství proto spojili své síly v nové monografii mapující marginalizované nábožensko-etnické skupiny Blízkého východu. Čtenář najde v knize kapitoly věnované jezídům, mandejcům, alawitům, drúzům, šabakům a járesáníům, syrským a arménským křesťanům, maronitům, koptům a álevitům, jakož i zamyšlení nad vývojem v oblasti Blízkého východu za poslední dvě staletí.

Topinka, D. et al. (2016). *Muslimové v Česku: Etablování muslimů a islámu na veřejnosti*. Brno: Barrister & Principal.

ISBN: 9788074851155

Knihla přináší výsledky řady sociologických a antropologických výzkumů týkajících se etablování muslimů a islámu v českém prostředí, které proběhly v rámci výzkumu „Islám v ČR: etablování muslimů ve veřejném prostoru“. Předkládá informace z perspektivy sociálněvědního poznání a je příspěvkem do diskuse, která se v české společnosti v posledních letech rozpoutala. Hlavní témata: muslimové a islám po roce 1989, muslimové a islám v perspektivě správy věcí veřejných, muslimové a islám optikou veřejnosti a médií, muslimové o islámu, o sobě a o nás.

Ostřanský, B. et al. (2015). *Smrt, hroby a záhrobí v islámu: Poslední věci člověka pohledem muslimských pramenů*. Praha: Academia.

ISBN: 9788020023056

Přemítání o smrti, záhrobí i onom světě již od pradávna zaměstnává věřící všech náboženství, což platí bezvýtku rovněž pro muslimy. Přitom nikde v islámu nedoznal rozpor mezi literou islámského práva a zavedenými zvyklostmi takové hloubky jako právě v problematice funerální. Jedná se tedy o významné „kolbiště“, kde se po staletí střetávají i míjejí různé výklady islámu. Kolektivní monografie se zaměřuje právě na tento neklidný terén nejen středověkého, ale též soudobého muslimského myšlení a praxe.